

DISSERTATIONIS
DeSUPPLICIO
CRUCIS.PARS POSTERIOR
HISTORICO POLITICA,
Quam,Cum consensu Ampliss. Facult.
Philos. in Regia Acad. Aboënsi,
SUB PRÆSIDIO
VIRI CL.MAG. ALGOTHI A.
SCARIN,*Hist. & Polit. Professoris Ordin.*Pro obtinendis honoribus Philosophicis,
Publico eruditorum examini
modestè

Submittit

JOHANNES LAUR. GEZELIUS

Ostrobothniensis,

In Auditorio Majori d. xiv. Maji

MDCCXXVI.

S:æ R:æ M:tis

MAGNÆ FIDEI VIRO,
PERILLUSTRI atq; GENEROSISSIMO
BARONI ac DOMINO,

DN. REINHOLDO
WILHELMO von ESSEN,

Generali Majori pedestris militiæ,
Er
Præfecturæ Ostrobothniensis
Gubernatori,

MÆCENATI MAXIMO.

E, quæso, ægre feras, Perillustis &
Generosissime DN. GUBERNATOR,
quod pagelle hæ, truculentissimum Crucis
sup

S:æ R:æ M:tis

MAGNÆ FIDEI VIRO,

REVERENDISSIMO in CHRISTO

PATRI ac DOMINO,

DN. HERMANNO
WITTE,

S. S. Theologiæ Doctori *Excellentissimo*,
Diœceſeos Aboenſis Epilcopo *Eminentif-
ſimo*, Regiæ ibidem Academiae Pro Can-
cellario *Magnificentissimo*, Venerandique
Conſiſtorii Eccleſiaſtici Præſidi
Graviſſimo,

MÆCENATI MAXIMO.

Um animo mecum reputo, MÆCE-
NAS MAXIME, gratiam illam pror-
sus ſingularẽ, & favorem, nullis ſane lau-
dibus

supplicium exhibentes, speciosissima; illu-
striaque palatia Tua scandere audeant. Fit
enim idipsum, non temeritate aliqua, aut
arrogantia; sed sola pietate & reverentia
Generosissimi Nominis TUI incredibili.
Quippe cum favorem eum prorsus singula-
rem, gratiamque incomparabilem, qua pa-
rentes meos carissimos indulgentissimi me pro-
sequi soles, semper venerabunda in memo-
ria habeam; non potui, nec debui, quin hac
occasione, hoc qualicunque studiorum me-
orum fructu, quem TIBI sacratum esse per-
cupio, humillimum, gratissimumque ani-
mum meum quodammodo facerem testa-
tum. Accipe igitur, PERILLUSTRIS & GE-
NEROSISSIME DOMINE GUBERNATOR, tene
hoc, leveque munusculum, in certissimum
perpetuæ reverentiæ, pietatisque devotæ pi-
gnus: atque, quo semel cœpisti, PERILLU-
STRIS & GENEROSISSIMI NOMINIS TUI cultu-

rem

dibus satis exornandum, quo omnes literarum se-
dulos cultores mirifice soles amplecti; non possū
non inde lætitia exultare maxima: quin, gaud-
dio totus triumphat venerabundus animus, ea
spe & fiducia excitatus, fore, ut etiam mihi,
REVERENDISSIMI NOMINIS TUI cultori, quo vi-
liori, hoc devoto magis, ad eandem inusitatam
gratiam aditus pateant optatissimi. Atq; qui-
dem, impius omnino essem benignitatis TUE
æstimator, & injusta detinerer verecundia, ni-
si ad aram indulgentiæ TUE maximo pro-
perarem nixus; cum tam multos videam, be-
nignissimo tuo favore felices. Quam plurimis
enim documentis manifestum dedisti, Optime
MÆCENAS, Te omnibus, qui gratiam tuam
iusto saltem modo ambiunt, insigniter bene-
facere velle. Nec me fugit, quinam illi sint
gradus, quibus ad beneficiorum tuorum ga-
zophylacium ascendere soleant clientes TUI:
pietas nimirum, diligentia, obsequium & pro-
bi mores: quos gradus qui observant, nun-
quam laudibus exponere dignis possunt, quam
indulgentem & benignum in Te senserint, sen-
tiantque PATRONUM. Quamobrem, cum sci-
am, beneficia illa, quæ benigne dispertire so-
les, non solum ex tua indulgentia gigni, sed
etiam, (ignoscas audaciori verbo) eorum qua-
si moribus, qui TIBI obsequuntur, parari; me-
um est, omni cura & industria operam nava-
re, ut non alio nomine TIBI innotescam, quam
cui patrocinium facillime dare soleas. Quod
reli-

rem humillimum, favore & gratia subleva-
to benignissime, atque foveto. Ego vero,
summum NUMEN precibus fatigabo arden-
tissimis, ut Te, tanto, tamque per omnia
incomparabili Nationis Nostræ Ostroboth-
nicæ PRÆSIDIO, in posteritatem quam ma-
xime seram, frui nobis felicissime contingat.

**PERILLUSTR. & GENEROS.
BARONIS & GUBERNA-
TORIS**

Devotissimus cultor
Joh. Gezelius, L. T.

reliquum est, res meas & necessitates omnes,
Tibi, SUMME PATRONE, TUÆq; dispositioni sup-
plex submitto: Deum, potentissimum omnium
rerum Gubernatorem, assiduis precibus im-
plorans, velit valitudinem tuam, perpetuis mu-
neris gravissimi curis pressam, cœlesti suo o-
pobalsamo magis magisque reficere, TEq;
MAXIME MÆCENAS, in multos prosperos
annos incolumem servare; ut sera sit illa
dies, quæ tantum fidus ecclesiæ, tantumque
ornamentum patriæ, ab oculis mortalium sub-
ducat.

REVERENDISSIMI NOMINIS TUI

Devotissimus Cultor
Joh. Gezelius, L.F.

Maxime Reverendo atq̃ Celeberrimo

VIRO,

MAG. ELAVO HOLSTENIO,

**Ecclesiæ in Dalekarlia Husbyensis Pa-
stori & Præposito Gravissimo,
Patrono Optimo,**

quovis observantiæ cultu prosequendo.

Admodum Reverendo & Praclarissimo

VIRO,

MAG. CLAUDIO HEEDMAN,

**Wafensium Pastori Dignissimo, & vicini
districtus Præposito Accuratissimo,
Patrono Optimo,**

quavis reverentia colendo.

Admodum Reverendo & Praclarissimo

V I R O ,

MAG. SAMUELI SERNANDRO.

Past. & Præposito Sverdsjöensium apud
Dalekarlos Accuratissimo, Benefa-
ctori ac Nutricio antehac
Benignissimo,
quovis honore & obsequii cultu ætatem
suspiciendo.

Plurimum Reverendo atq; Clarissimo

V I R O ,

MAG. ERICO DICANDRO.

Rectori Scholæ trivialis Fahlunæ Vigi-
lantissimo, Præceptori olim Fidissi-
mo, nunc vero Affini Honora-
tissimo, ob plurima tibi
præstita beneficia,

quovis honore prosequendo, amando.

Reverendo atq; Doctissimo

DOMINO,

Dn. LAURENTIO GALLENIO,

Sacellano in Jacobstad & Pederlöre
Vigilantissimo,

Affini Honorando.

OB favorem & beneficia plurima mihi præstita, nihil, quod Vobis reddam, nisi munus hoc chartaceum, habeo. Accipite igitur, Patroni & Benefactores optimi, testieram hanc piæ gratiæq; mentis animo benigno. Quod meum est, DEum, omnium bonorum Possessorem, pro vestra incolumitate precibus, interpellare meis non intermittam; ut vobis, & vestris, bene diu gaudio & emolumento optime valeatis.

**CELEBERRIM: PRÆCLARISSIMI:
NOMINUM VESTRORUM**

Cultor observantissimus

JOH. GEZELIUS, L. F.

THES. V.

DE origine supplicii crucis, & apud quem
populum primum usu venerit.

Notum est ex hi-
storiis, crucis suppli-
cium apud varias gen-
tes usu venisse, præci-
pue vero apud Roma-
nos, Judæos, Perlas, Atros, & Græ-
cos invaluisse. Verum quo tempore,
& quo inventore primum cœperit,
non est in promptu dicere. Summa e-
nim

nim verustas memoriam originis supplicii hujus dudum abolevit. Sunt qui existimant, consuetudine & instituto, apud Judæos id ipsum sancitum fuisse. *Philo* (a) statuit crucem in illa gente excogitatam fuisse in pœnam homicidarum. Ejusdem quoque opinionis est *Lipsius*, adductus fide & narratione historiæ sacræ de regibus Cananæorum & principibus populi, quos ad avertendum justum Numinis furorē, *Moses* & *Josua* ex arbore suspenderunt. *Lipso* pollicem præbent *C. Baronius*, *Carol. Sigonius* aliq̃. Verū facile est intellectu, hoc suspendium cum strangulatione conjunctum non proprie crucifixionem fuisse. In legibus enim *Hebræorū* quatuor solum supplicia extrema enumerantur populo Judaico publice (crucifixionē privatim in cryptis subterraneis a Judæis hostibus Christianorum intensissimis in ipsos peractam ex annalibus Ecclesiasticis legimus) (*). usitata, combustio, obtruncatio, strangulatio.

(a) de legibus specialibus. (*) *Matth. Paris.*
in *Henr. Rege III.*

tio, &, quod in illa gente gravissimum habebatur, lapidatio (b). De cruce vero altum silentium, sive leges sive exempla æstimes: quin magis credendum populum laniori intelligentia instructum & pietatis Zelo imbutum, a barbara ejusmodi inhumanitate abhorruisse, atque adeo lævitæ & atrocitati gentium potius convenire auctoritatem hujus supplicii. Apud Romanos jam olim in usu fuisse cruces indicat *Dionysius Halicarnass.* (c), cujus hæc sunt verba de servis conjuratis: *illisco alii quidem e domibus extracti, alii foras abducti, omnes in crucem acti sunt.* Agnoscit apud *Plautum* servus ipse, heræ mortem minitanti, respondens: *Noli minitari, scio crucem mihi futuram sepulcrum. Ibi majores mei siti sunt, Pater, Avus, Proavus, Abavus.* Consentitque citato libro *Godvini* (d) ubi crucem & fustuarium, inter supplicia,

A 2

ab

(b) *Conf. Th. Godvini Moses & Aron, lib. v. 7.*

Liud. philol. v. T. p. m. 322. &c.

(c) *Lib. 5. antiquit.* (d) *lib. v. 9.*

(e) *de sup. Cruc. lib. 2. c. 8.*

ab aliis gentibus, præcipue vero Romanis, adscita recenſet. *ὁμόψηφον* ille habet *Kippingium* (e), qui, pro ſupplicio Romanorum, ſuffixionem in Cruce, lateris ſuffoſſionem, veſtimentorum diſiſionem, itidem venditat, *Alexandro Haſamonæo* tribuens auctoritatem inveſtæ, & in populum Judæicum exercitæ hujus ignominioſiſſimæ crudelitatis, cum octingentis crucibus, totidem Judæos affigeret, teſte *Joſepho* (f), qui eum id feciſſe non ſecundum leges patrias, ſed uſu & exemplo Parthorum atque Romanorum exiſtimat, quorum ſtudia bellica, tunc temporis, in oriente erant clariffima. A Romanis itaque jam olim ortum habuiſſe, atque victricibus armis eorum ad ceteras gentes propagatum creditur hoc ſupplicium. Quod inſuper etiam ſatis evidenter evincitur ex crucifixione Chriſti, apud Judæos non Judaico more ſublato. Illi enim cum crimini daretur, quod Cæſarem & Leges Romanorum, ſeditione palā excitata violafſet: hinc Pilatus Romanus, Judi-

(f) *Antiq. Jud. lib. 13. 23.* cem

cem apud Judæos agens, secundum leges Romanorum, supplicium ipsi irrogandum statuit. Judicia enim capitalia Judæis fuerunt adempta, imperio Romano subjectis: quamobrem, ipsi quoque latentur, sibi, postquam in alieni imperii jura transissent, non amplius licitum esse, ex formula suæ abrogatæ Legis Civilis quemquam occidere (g). Apud Ægyptios, Persas, Carthaginenses & denique Macedones usitatum fuisse idem supplicii genus *Thucydides* (h), *Herodotus* (i), *Curtius* (k), testantur. Quamvis de supplicio crucis proprie sic dicto, an vero de analoga rotatione, aut suspensione, intelligenda sit narratio eorum, non perinde liquidum sit. Crucis enim laxiore significatione vocabuli, rotationem & impalationem, & denique suspendium, identidem expressum ivisse veteres, jam ante probavimus. Recentioribus eundem vocabuli usum

ne.

(g) *Job* 18: v. 31. (h) de rege *Inaro*.

(i) de *Polycrate*, cit. *Lips*. (k) *lib. VII. Cap.*

neque ignotum esse, in aliis innu-
meris *Petavius* & *Fagerus* testes sunt:
quorum ille (1) *Cromwellium* Angliæ nupere-
rimus *Nunrodum*, cum genero suo pro-
tractum ex sepulchro refert, & sub cruce
sepultum, capitibus insuper palo affixis.
Hic (m) horrendi homicidii compli-
ces apud *Belgas* in cruce membratim
comminutos ait.

THES. VI.

§. I.

His præmissis, exigit instituti ra-
tio, ut quibus criminibus sup-
plicium crucis decerneretur, com-
memorem.

Apud Romanos ordinarie & se-
cundum Leges, non nisi servis
delinquentibus crux irrogabatur: fuit
namque pœna eorum communis; i-
deoque supplicium servile appellatum.
Quamvis nec desint exempla civium
alio-

(1) *Petav. ration. temp. appind. Cap. III.*

(m) *Feger Hist. E. G. lib. 1. 4 8.*

aliorumque in libertate constitutorum, qui ob crimen aliquod detestabile & atrox, præter leges quandoque ex consulto Triumvirorum Capitalium aliorumve, quorum intererat, in crucem acti sint; puta, si qui publice latrocinii, paricidii aliisque, sceleribus civitate ipsi se priores mulctassent, capiteque diminuissent. Sic apud *Tacitum* Asiaticus injustam imperii potentiam servili supplicio luebat (n) apud *Libium* item (o): de captivis ut quisque liber, aut servus erat, sue fortune ab unoquoque sumtum est supplicium: crux servo, gladius aut securis libero decernebatur. Vulgo enim indignum majestate & gloria gentis suæ duxerunt Romani, civium aliquem ignominioso hoc supplicio afficere, id quod ex *Ciceronis* verbis vulgo notis amplius constat: facinus est vincire civem Romanorum; scelus verberare, quid dicam in crucem tollere (p).

§.2.

(n) *Hist.* 4 l. 2. (o) *Illust.* l. 2.(p) *lib. 5. secundum alios 7. sect. 169 in Ferr.*

Nec servi, nisi ob graviora crimina, in cruces adigebantur. Erat enim summum & gravissimum omnium suppliciorum, quæ in torturam & lentam mortem excogitari poterant. *Lipsius* nonnulla recenset crimina, quæ hoc supplicio muliebantur (r). Eminent in illis *delatura* & *obtrepatio Domini*, & in genere omnes machine, contra Dominorum salutem intentæ: *fuga diuturna* & *iterata*: *hostilitas in rem Romanam*, quanquam & aliæ essent causæ crucem ipsis afferentes. Attamen, quo mitioris ingenii essent Domini, eo etiam mitius consultum est in servos; qui vero Dominis ad sævitiam propensis serviebant, illos cruces, loco magis propinquo quasi expectabant: præsertim in illa vetere Reip. forma, in qua imperium domesticum non mere privatum sed ex parte etiam publicum & regale habebatur.

§. 3.

(g) Lib. 1. Cap. 12.

§ III.

Non diu intra terminos Romani imperii permansit supplicium hoc servile; sed apud alias gentes inde quoque, progrediente tempore invaluit. Horret animus certe cum relatum legimus, quam inhumana feritate in homines cujuscunque ordinis sequentibus seculis, hoc crudelitatis instrumentum desæviit: tantam enim hominum vim infelicissimo hoc torturæ, aut si malis, tormenti genere excruciatam esse constat, ut ab immanissimo humani nominis hoste, in perniciem generis inventum & propagatum crederes. *Alexander Magnus*, capta urbe Tyrriorum, duo millia hominum crucibus affixit (s). *Alexander Hasamonæus* quemadmodum ex Josepho modo probavimus, octingentos Judæorū jussit crucibus suffigi (t). *Varrus* ejusdem gentis Princeps duo millia hoc summo supplicio sustu-

A 5

(s) *Curtius Lib. IV. Cap. IV.*(t) *Joseph. lib. 13. cap. 22.*

sustulit e medio (u) *Titus Vespasianus* in obsidione Hierosolymorum, quingentos & plures, singulis diebus eisdem poenæ addixit; adeo ut ob multitudinem, terra crucibus, & cruce corporibus deessent (x). *Augustus*, confecto bello Siculo, sex millia servorum in crucem egit (y). Primis Christiani seculi, sub Imperatoribus Ethnicis quam frequentissime in sanctissimi nominis & religionis confesores crucibus sævitum est. Excitati in urbe, incendii suspicione, ingentem Christianorum multitudinem, magis odio generis humani, quam illius criminis nomine, a Nerone crucibus affixam Tacitus perhibet. Inprimis hæc crudelitas absorpsit eos, qui firmatam immemoriali temporis præscriptione, religionem majorum publice damnaverant, &

(u) *Idem de Bello Jud. lib. 2. cap. 3.*

(x) *Id. Lib. 6. cap. 12.*

(y) *Oros. lib. 6. cap. 18.*

& ad renunciandum veritati cœlesti, ullis neque præmiis neque comminationibus adduci potuerunt; cujus rei veritas ex martyrologiis Romanorum, aliorumque plus satis constat. Solent scæminæ pœnam vitæ afflictivam subituræ, ob sexus sui imbecillitatem, punientium majorem misericordiam ubique fere experiri. *B. Eulaliæ* Martyrem, *Juliamque* virginem pudoris & supplicii ignominiam, cum viris eandem tamen sustinuisse in cruce, *Baronius* auctor est (x).

THES. VII.

DE modo crucifigendi, & actu crucifixionis.

Nulla licet tam universalis, de supplicio crucifixionis, exstare possit.

(x) *Martyrolog.* 12. Febr. & 22. Maji.

potuit lex, quæ omnes gentes & tyrannos, ad servandum eosdem ritus, circa infligendam summam pœnam, obligaret; actus tamen, qui facinorosi sublationem in cruce communiter sequebantur, aut præcesserunt, ex recensione Auctorum commemorabo. Mos erat vulgaris & velut legibus sancitus, ut verberibus & plagis cæderentur fontes, antequam in crucem tollerentur: semper enim videbis flagellationem, internuncii & prodromi instar, præcessisse atrocioris supplicii apparatus. Idque ex consuetudine præsertim Romanorum erat: (a) eundemque morem aliæ gentes deinde sequutæ, omnibus verberibus & flagellis, nocentem ante crucem præcruciarunt (b).

§. 3.

(a) Vid. Liv. lib. I. cap. 10.

(b) Euseb. lib. VII. c. 11. Joseph. l. 5. excid. c. 29.

§. II.

Verberati sunt plerumque flagris, rarius virgis : flagra enim, sicut cruces, propria erant pœna servorum. Porcia enim Lex, virgas ab omnium civium corpore amovit (c). Ejusdem fuerunt formæ flagra atque flagella bubula, quæ apud nosmet ad incitationem jumentorum vulgo adhiberi solent; duobus tamen aut tribus constabant distinctis loris, quæ infestis & implicatis pecuinis ossibus & multijugis ovium talis exasperata erant; adeo læda, & ad dolorem aptata, ut frequenter sub ipsa flagellatione cæsi exspiraverint. Virgæ, quæ apud Romanos, non perinde Judæos obtinuerunt, utpote tanta non cum afflictione corporis conjunctæ, multo tolerabiliiores habebantur. Apud Moscovitas hodiernos, flagra, multa vinculorum serie, invicem implexa, adhuc in usu sunt, licet accuratius for-

(c) *Terent. adolph. act. 2, sc. 1, 27.*

forte, confecta; quorum, ut memoriam animis infestam, ita vibices quoque & cerera, indignæ crudelitatis vestigia in tergis suis, gens nostra depexa etiamnum lervat. Cædebantur autem flagris fontes, interdum ante educationem ad supplicium ligati ad columnam, huic castigationi destinata & erecta: interdum sub via, dum bajulantes crucem, ad locum supplicii exirent. Etenim, ut circumfusæ plebi magis irrisui essent, improbum lignum ipsis imponebatur ad eundem prope modum quo in nostra patria, fures & prædones, laqueo cervici injecto, a carcere ad locum supplicii abstrahi solent. Christum Salvatorem in prætorio flagellatum esse, certo certius est; neque dissentire existimandi sunt, quicunque ignominiosæ columnæ, publice prostanti, alligatum, & loris opertum contendunt (d). A Romanorum enim mori

(d) *Joseph. excid. l. 7. 32. Hieron. e. 22. Paul. Ep. 34. & alii.*

ribus, non abhorruisse hunc ritum erigendæ intra prætorium columnæ, sine dubio, ut magis clam cæderentur levioris culpæ rei, a *Plauto* facile cognosci potest, ubi jubetur servus plagis afficiendus abduci intro & ad columnam fortiter adstringi. Magis dubia videtur res esse, utrum cruciarii totam gestaverint crucem, an vero transversum tantummodo lignum. Posterioris sententiæ est *Godviniani* operis editor & commentator *Rhezius*, qui probabiliter evincit reum cruciarium, cum plagis sub ipsis ad supplicium educeretur, partem tantum seu antennam crucis compactæ, cum manibus expansis, eidemque alligatis gestasse, eodemque modo Christum ad supplicium processisse (e). Verum Salvatori totam crucem impositam, cum *Lipso* aliisque potius crederem siquidem *Simonem Cyrenæum* a Judæis surrogatum, lignæ moli, cui homo

ma-

(e) *Comment. Godvini Moses & Aron lib. 5. cap. 9.*

maturæ ætatis affigendus esset, humeros suos quoque subiecisse legimus (f).

§. IV.

Isto comitatu & onere oppressi, cum ad locum supplicii extremi perventum esset, malefici vestibus mox denudari iunt, antequam ad crucem applicarentur; nam ne quid dedecoris & calamitatis miseris deesset, nudos eos in spectaculum & ludibrium hominum suspendebant, teste *Artemidoro* (g): *σαυρωθῆαι ἀγαθὸν τῷ πένητι, καὶ ὑψηλὸς ὁ σαυρωθεὶς, τὰς δὲ πλασίδας βλάπτει, γυμνοὶ γὰρ σαυροῦνται.* Subligaculum & tegmina verecundiæ ipsis nonnunquam dari potuisse, qualia præferunt ubique fere hodiernæ picturæ crucifixos exhibentes, non abnuimus; quanquam sit opinio *Dannhaveri* (b) nullum in corpore Christi vestimenti indicium esse

(f) *Matth.* 27. 32. *Luc.* 23. 26. *Marc.* 15. 21.

(g) *Lib.* 2. cap. 58.

(b) *Hedef. Phæn.* 10. de bapt. p. 1063.

esse relictum; sed quidquid in custodiam receptus secum adduxerit, illud omne ceu spoliū crudelitatis, spiculas toribus cessisse. Eodem vero collimare dictum *Blaiæ* (i) sacri interpretes pluri-
mi quoque consentiunt.

§. V.

Circa crucifixionis actum ambiguitas est, an erectæ fuerint cruces, antequam affigerentur rei, an vero post affixionem eorum? Longe faciliori negotio, ab exactioribus supplicii peractam crediderim crucifixionem, cum in crucem jacentem inclinatus & supinus procumberet affigendus, quam si ad erectam tolleretur & affigeretur. Neque enim sine relictatione & periculo affigentium, doloris illam exciperet asperitatem reus. Nihilominus tamen in cruces erectas sæpissime etiam crucifixos notat *Kippingius*, qui staculum seu unicornem, in medio stipitis erecti, paulum, eumque semper tere acutum, dissecandi inter femina crucifigendi adeoque pro-

B

pro-

(i) *Cap. 33. vers. 3.*

propagandi cum misera quiete doloris
caussa, ex *Jrenao* (k) & *Iustino* (l) oculatis,
& proinde certæ fidei testibus demon-
strat. Eodē v. levatus cruciarius, & seipsum
ad crucem applicans, extensas manus
tormentoribus dedit, qui vel funibus eas
stringebant ad crucem, ne reluctandi
potestas esset, vel statim clavis affige-
bant. Affixionem in cruce erectas signi-
ficare videntur phrasæ & loquendi for-
mulæ, de crucifixione usitatæ: *agere in cruce*
cē: elevare in cruce: ascendere crucem. Utroq;
modo perfunctos esse *crucifixione* liquet;
in jacentes cruce, cum operis & arti-
ficii humani essent totæ: in erectas, cum
altiores & arboris trunco combinatæ es-
sent. Atq; his crucibus necessum fuit
ut scalæ apponerentur, aut aliud aliquod
adminiculum; alias ad manus crucifi-
gendorum, vix se extendere potuerunt
lictores.

§. VI.

De clavorum numero, quibus affige-
rentur ligno maledicto, cruciarii.
non

(k) *lib. II. cap. 42.*

(l) *in Tryph.*

non eadem omnium est sententia; quidam tres adhibitos adserunt, duos per utramq; manum super lignum transversarium expansam, & tertium utroq; pedes, invicem impositos, & ad palum compactos constrinxisse. Alii quatuor admittunt, adeoq; duos ad affigendos pedes, & totidem suffigendis manibus, adhibitos volunt, præcipue, qui suppedaneo ligno disparatis pedibus cruciarium instituisse autumant. Ad crucem, quæ dicebatur S: Andreæ, necessario quatuor requirebantur, ut antea ostensum est. Transacti sunt clavi interdum per mediam manus superficiem, quam in homine volam appellamus. nonnunquam per vertebram manus, in brachii atq; palmæ confinio. Ligatos funibus una cum clavis impactis, in picturis quibusdam videmus: id quod factum videtur, ut reluctandi facultas affigendis adimeretur: quos, crucifixione peracta, solvere deinde crudelitatis ministri neglexerunt. Solis funibus aliquando alligatos fuisse, ut mors tardior sequeretur, constat, præsertim temporibus

bus remotissimis, cum atrox supplicii genus in societate humana, primum invalesceret.

§. VII.

Antiquum fuisse morem Hebræorum & Judæorum video, ut vinum, capite damnatis & jam morituris porrexerint, quo firmarentur, & erigerentur magis animi eorum ad subeundum ultimos supplicii dolores; quemadmodum idem, hoc tempore, apud nos quoque fieri novimus, & Christo, vinum myrrhatum in Sacris exhibitum legimus (*m*): de qua potione ejusque natura prolixè agit *Cæs. Baronius* in annalibus Ecclesiasticis (*n*). Acerum quoque hyssopo permixtum, à Judæis, cruciariis exhiberi solitum esse, ad sistendum sanguinem ex clavorum vulneribus manantem, idem Auctor est (*o*): eam enim efficaciam aceto & hyssopo tribuit, teste *Plinio, Dioscoride, & Tertulliano*. Quamvis sint, qui ex recepto Judæorum more

re

(*m*) *Marc. 15: 23.*

(*n*) *Tom. I. 96. seqq.*

(*o*) *Cap. 120.*

re hic nil actum putent: qui hoc morituris præstare solebant humanitatis officium, ut vinum propinarent cum grano thuris. hic contra pro vino acetum, pro benigni saporis thure, amarorem myrrhæ propinaverint, ne quid deesset, quo virulentum suum in Servatorem animum proderent (p). Hæc singula, doloris non leniendi, sed aggravandi instrumenta, in monte Golgata, inter crucifigendum adhibita, & ex industria comparata S: Evangelistæ ad unum omnes testantur.

§. VIII.

Porro mos veterum erat, hodieq; non alibi solum, sed in nostra quoq; civitate usitatus, ut facinorosorum scelera & nomina nonnunquam consignentur, damnatisq; vel ante ferantur, vel apponantur. Titulum hunc præferri solitum suo exemplo Attalus Martyr confirmavit, qui teste *Eusebio* (q) per amphitheatrum circumactus, tabella

B 3

ipsum

(p) *Callov. B. illustr. N. T. ad Matth. 26: 34.*

(q) *hist. Eccl. lib. 5. Cap. 1.*

ipsum præeunte, cui inscriptum erat: *Hic est Attalus Christianus.* Sæpius autem in maiorem sui ignominiam, chartam aut tabellam albam à capite suspensam gestabant rei, supplicii, quod jam subeundum erat, causam nigris literis continentem. Atq; hoc literis proditum & tabulæ inscriptum crimen à Romanis vocabatur, *titulus*, aut *elogium*. Tale elogium, in ignominiam non Salvatoris solum, verum ad false perstringendam Judæorum quoq; malitiam, literis Græcis, Romanis & Hebræis Pilatus apposuit. Alias, uti modo innuimus, loco inscriptionis, præco cruciarium præcedens, alta voce populo tacinus non raro ingeminabat; qui ritus, cum hodierna apud nostrates usitata consuetudine in theatro supplicii, capitalem sententiam promulgandi, quam proxime coincidit.

S. IX.

Ex hisce autem de supplicio crucis breviter præmissis, facile judicari potest, quam fœdum, crudele, & crucia

ciatum plenissimum fuerit. Quid enim in corpore humano sustinendum magis sævum, cogitari potest, quam vulnera sæva pati, vestimentis, quæ lacerato cruentoq; corpori coaluerunt, cum impetu denudari, validissime super crucem extendi, clavis affigi, eorundem transfixorum dolore atq; æstu diu distringi, multiplicatisq; ultra humanitatem plagis & cruciatibus confici, & deniq; viribus & vita ex longo intervallo penitus destitui. Gratia enim & misericordia loco habebatur non nunquam, si ad finiendum brevi dolores, rei hastis confoderentur, a canibus laniarentur, ustularentur; fumo ex viridibus lignis concitato enecarentur; aliisve modis spiritus deplorato jam jam vere re domicilio suo excuteretur. Quæ doloris sævitia, non per unius tantum, vel alterius horulæ spatium excludit, sed interdum demum post integros dies excruciatos reliquit: Non negandum, quin pro robore & viribus naturæ cujusq; alii citius dolore victi exspirarent, sed narrant monumenta, alios i-

terum per plures dies exquisitissimis angoribus non succubuisse suis. De *Divo Apostolo Andrea* memorie proditum est, quod duobus integris diebus, è cruce sua populum docuerit (r). *Victorinus crucifixus*, capite deorsum verso per triduum vixisse fertur (s). *Timotheus* & *Maura* uxor in cruce novem diebus pendentes, se invicem in fide corroboraverunt (t). *Josephus* (u) dicit se impetrasse à *Tito Vespaciano*, ut tres ex amicis suis, qui ante totidem dies essent crucifixi, demitterentur, quos deinde medico curandos tradidit; Eorumque duos statim exspirasse; tertium autem vitam retinuisse. Unde liquido constat cruciatum crucifixionis diu durasse, saltem ultra humanitatis terminos poenarumque fines, immane quantum, prolongatum fuisse.

Th. VIII.

(r) *Martyrol. Rom.* 30 Nov.

(s) *Mart.* 8. sep.

(t) *ibid.* 3 Maji.

(u) *de vita sua* p. 457.

§. I.

De rariore crucifigendi modo.

Sic modum crucifigendi vulgarem, & diversarum gentium moribus publice receptum brevi penicillo delineavimus; licet in aliis rebus publicis ab humanitate alienis, ipsorum quoq; tormentorum sollicitudine non raro relictum fuerit, modum, quem ipsi vellent, cruciatuum constituere, fontesq; in cruces pro lubitu disponere. Hinc factum, ut interdum hominem inverso crucifigerent corpore: cujus crucifixionis duplicem invenio formam. Una; cum pedes in altum elevati disjunctim & divaricatis cruribus, ad antennam crucis constringerentur. Altera, cum crux una cum crucifixo inverteretur, transversumq; lignum, cui affixæ essent manus, terram prospectaret. Quo genere supplicii hujus, S. Petrum Apostolum defunctum

scribit Prudentius (a). Video etiam crucifixos, quorum brachia circum utraq; cornua antennæ sunt retorta, manusq; clavis, in illo præternaturali habitu, affixæ. Nonnunquam dolorem non ocius abrumpendi, sed prorogandi & acuendi causa, ignem crucibus supponere solebant, ut flamma & fumo in altum exsurgente ægre respirarent. Eodem fine non raro feræ bestię, & rabidi molossi quoq; admittebantur, qui inferiorem partem corporis, quam attingere possent, sævis moribus lacerabant. Quanta vero miseria & calamitas, in vivis videre, & impune pati, membra sua à feris dilaniari, distrahi, devorari, & compagem corporis, incolumi adhuc spiritu dissolvi & lente aboleri? Horret animus æstimanti sævitiam, & tristem immanitatem. Quæ quæso alia, tam fœda & intolerabilis, excogitari potest torturæ acrimonia? Quid pejus, gravius atq; tristius, ab homine ferendum?

Th. IX.

(a) πῖπὶ τῆς φῶς: hymn. 6. II.

Thes: IX.

§. I.

DE cessatione & abolitione hujus
pœnæ.

Mirandum sane crucifixionem, lentum & detestandum in omne ævum crudelitatis supplicium, hoc tempore, adeo abrogatum & suppressum esse, ut neq; ab illis gentibus, quibus ritus sint moresq; efferaiores, in usum revocari audias. Qui in imperio Romano, sævitæ instrumentum hocce primus sustulit, *Constantinus Magnus* erat, Augustus Romanorum, idq; non sine causa. Qui enim populus, *βδελύγματος* gentilitiis mancipatus, ad exercendam isthanc impietatem, ceteris illustri suo exemplo prævit: eundem, spiritus & pietatis Christianæ mansuetudine imbutum, abolendæ tantæ immanitatis auctoritatem neq; defugere oportuit. Igitur, postquam crucis cœlesti sub auspicio, *Maxentium*

tium imperii æmulum prælio vicisset pius Imperator, ardenti in Christum fide & pietate, hoc genus supplicii sustulit, quod in salutem totius humani generis, sustinuisset Agnus insons DEI; pœnam non ignominiosam & detestabilem, consceleratis hominibus fore existimans, postquam pacis & felicitatis omnis humanæ SEQUESTER, eandem sanctissimo Corpore suo perpeßus esset. Sit etiam, in perpetuum sopitum & tabulis publicis exemptum fœdum hoc supplicium. Maneat memoria ejus & recordatio, in laudem & venerationem ejus, qui arbor ipse virens, ligneam molem, sacrificio adolendo destinatam, in locum supplicii bajulavit; nostras cum culpa pœnas, quas Iræ Divinæ solvere debueramus, per sua vulnera præstitit, ut afflictionum, quæ nobismet, in hoc mundo, etiamnum obtingant, gravitatem & ignominiam vincamus, tandemq; hæredes æternæ felicitatis ex gratia evadamus

AMORIS NOSTRI
CRUCIFIXI!

Corollarium unicum.

Quemadmodum inventionem crucis Dominicæ, Titulum & clavos & quæ cetera novius artificum manibus confecta, in cimeliarchis servantur, antiquitatis commenta, inter superstitiosi papatus reliquias merito referimus: Ita quoq; Christi crucifixi imaginem in locis religiosis publice privatimq; multos veterum Christianorum sine idololatriæ crimine asservasse & etiamnum asservari posse, pie credimus.

Ad
Clarissimum Philosophiae CANDIDATUM,
DN. JOHANNEM GEZELIUM,
Amicum singulariter honorandum,

Cum
Elegantis suæ Dissertationis,
DE
SUPPLICIO CRUCIS,
Partem ederet Posteriores.

Castalidum repetit, GEZELIUS,
ecce Cathedram.
Gratulator hos ausus, præmia A-
pollo dabit.

Animo proluxiori, quam
verborum apparatu

H. G. H.

PHILOSOPHIÆ CANDIDATO,
Dn. JOHANNI GEZELIO.

ה

נה אין היה עמל מאנוש אם
 את מחלות נחזור אשר בו מני
 בטן אך בו גדולא אכזריות ואות
 להרע מאחת היה כי כל בדומה
 שבועה במזון וכתם לא רגזו להגע אר
 אחרים אם לא איש הסיתם ואדם היה
 מאוד מהינה לפרך ולאכזריות גם רוב
 מאויים אלו אנשים שלא ידעת הבחמור
 כאשר המדת כל הנחל ואבת כבוד על כן
 לעתד את גדה לקבוצי זמות ומום אשר
 מפי צמחו הטפסרים ומלכים יועצים ער
 מותר העורים לא רך נתנו את דתי פרך
 אכל גם חשבו את כל צירים אשר כמו
 כבדת חרכים יכלאו מתים בם ומחטאור
 יבהלו ואשר אתה אדוני ענה לך לקח
 לתאור בשפר את כבד החלחלה הקשו
 מאוד אשר צלוב יקרא על כן אתפלל אל
 יהיה אלהים למען יבך מרום לעסליך ותקה
 העת יהיה ממהם את יתדונד
 ותטבתה אמן

Högtåhrade Käre Broder.

Du tärlet mig til skyldig Sagnad drifwer /
Då Bror igen så wähl och indlige skrifwer /
At intet straff / som Korset / warit swårt ;
Och låter see / hwad den har welat råla
För våra skuld / som har på Korsets påla /
Hwad wij förskyldt / måst där betala här.

Hur' han har blit / som andra ringa erålar /
Omenstlige pine / för våra usla Sådalar /
Som allom doch båd' lif och wälfärd stånckte ;
Hur' han har blit marterad / plågad / pijnat /
Och i förachte / på Korsets trä begrintat /
At på vår nöd / skull' bli i Nåde tänckte.

Då I här om ha'n welat oss påminna /
Lär hwar och en med wördnad der af finna
At ingen mehr än HAN af oss förskylt.
Så önskar jag at Eder flit och möda
Wä alltid Dygd och goda fructer föda /
Tills Eder måhl med Heder blir upfylt.

Eder Käre Bror
LAUR. GEZELIUS,

L. F.